

**Dr Joanna Szyjewska-Bagińska**

Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Szczecinie

ORCID: 0000-0001-7701-7597

e-mail: j.szyjewska@wsap.szczecin.pl

## **Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2019 r., III UK 178/18, dotyczącego normatywnego charakteru umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne**

**Commentary to the judgement of the Supreme Court of 13 June 2019, file no. III UK 178/18, concerning the normative character of the agreement for an arrangement for payment in instalments of social insurance debt**

### **Streszczenie**

Przedmiotem glosy jest orzeczenie Sądu Najwyższego, w którym Sąd badał charakter prawny umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek, zawieranej pomiędzy ZUS a płatnikiem składek. Sąd uznał, że jest to umowa cywilnoprawna, co umożliwia stosowanie przepisów prawa cywilnego do oceny jej właściwego wykonania. W glosie przedstawiono argumenty przeciwne temu stanowisku. Poddano analizie podstawy normatywne działań organu administracji, w zależności od tego czy dotyczą one działań publicznych (*imperium*), czy dokonywania czynności prawa cywilnego. Omówiono wzorzec kompetencji administracyjnej oznaczający uprawnienie i obowiązek działania organu w sferze publicznej oraz wzorzec kompetencji generalnej leżący u podstaw zasady swobody umów zobowiązaniowych podmiotów prawa cywilnego.

### **Słowa kluczowe**

prawo ubezpieczeń społecznych, umowa cywilnoprawna, umowa administracyjna

JEL: K31

W głosowanym wyroku Sąd Najwyższy oceniał spełnienie warunku określonego w ustawie z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (DzU z 2012 r., poz. 1551, dalej: ustawa abolicyjna), będącego podstawą do umorzenia należności z tytułu składek. Rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy tego zagadnienia wymagało uprzedniego zbadania wykonania przez płatnika składek umowy o rozłożenie należności na raty, określonej w art. 29 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (DzU z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej: ustawa systemowa), do której odwołuje się ustawa abolicyjna. Przy okazji rozważań Sąd Najwyższy stwierdził, że umowa dotycząca układu ratałnego zawierana pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) a płatnikiem składek określona w art. 29 ust. 1a ustawy systemowej, dotycząca zobowiązania składkowego, jest umową cywilnoprawną. Konsekwencją normatywnej kwalifikacji tej czynności jako umowy cywilnoprawnej, stało się badanie

### **Abstract**

The subject matter of the commentary involves the judgement of the Supreme Court in which the Court examined the legal nature of an agreement for an arrangement for payment in instalments of contribution debt, executed between the Social Security Institution and the contribution payer. The court concluded that it is a civil law agreement, which makes it possible to apply provisions of civil law to the assessment of appropriate performance thereof. The commentary presents arguments contrary to this belief. The normative basis of the activities of the administration body was subject to analysis, depending on whether it concerns public law activities (*imperium*) or carrying out civil law acts. The model of administrative competence was discussed which entails the body's power and obligation to act in the public law sphere, and the model of general competence underlying the principle of the freedom of contract of civil law entities.

### **Keywords**

social insurance law, civil law agreement, administrative agreement

przesłanek odpowiedzialności płatnika z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania w oparciu o art. 471 kodeksu cywilnego. Zdaniem Sądu Najwyższego, w przypadku umowy cywilnej płatnik może podnosić brak zawinienia wynikający z okoliczności obiektywnie uniemożliwiających mu wykonanie umowy. Co prawda z dalszej części uzasadnienia wyroku wynika, że odwołanie wprost do art. 471 k.c. w przypadku długu składkowego nie jest uprawnione, gdyż ten nie wynika z relacji cywilnoprawnej, jednak nie jest wykluczone w zakresie zobowiązania wynikającego z umowy cywilnej. Według Sądu Najwyższego po zawarciu przez ZUS z płatnikiem składek umowy o rozłożenie należności na raty treść stosunku prawnego, poza ustawą, może określać także umowa, co otwiera drogę do innej (cywilnoprawnej) oceny odpowiedzialności płatnika składek za niewykonanie umowy i odejście od reżimu „odpowiedzialności absolutnej” charakterystycznej dla zobowiązań publicznych.

Kwalifikacja umowy zawieranej przez ZUS jako umowy cywilnoprawnej budzi pewne zastrzeżenia. Z tym poglądem Sądu Najwyższego nie można się zgodzić, wskazując jednocześnie, że w doktrynie istnieją wątpliwości dotyczące charakteru umowy o rozłożenie należności z tytułu składek na raty, a mianowicie czy jest to umowa cywilnoprawna, czy raczej czynność quasi-procesowa podejmowana w postępowaniu toczonym przed ZUS, która wywiera skutki w zakresie prawa materialnego (Dobrowolski, 2017; Szyjewska-Bagińska, 2018; Wantoch-Rekowski, 2015). Jak się wydaje, więcej argumentów przemawia za negacją cywilnoprawnej kwalifikacji tej instytucji.

Umowa cywilnoprawna stanowi trzon prawa cywilnego — prawa zobowiązań. W obrębie prawa obligacyjnego obok zobowiązań wynikających z czynów niedozwolonych jest podstawowym źródłem zobowiązaniowych stosunków prawnych istniejących pomiędzy podmiotami prywatnymi. Prawo ubezpieczeń społecznych jest zaliczane natomiast do prawa publicznego i jego cechą szczególną, jako prawa ścisłego (*iuris strictum*), jest daleko posunięty formalizm, wykluczający dowolność w stosowaniu przepisów prawa (Zieliński, 1983). Instytucje prawa ubezpieczeń społecznych są zakotwiczone nie tylko w prawie publicznym (konstytucyjnym, podatkowym, administracyjnym), lecz również w pewnym zakresie w prawie prywatnym — prawie pracy i prawie cywilnym. Trzon regulacji materialnoprawnych ubezpieczeń społecznych jest zawarty w ustawie systemowej<sup>1</sup>, a dodatkowo, na podstawie łącznika zawartego w art. 31 ustawy systemowej, w ustawie — Ordynacja podatkowa. Stosowanie procedury administracyjnej wynika z ogólnego łącznika zawartego w art. 123 ustawy systemowej, zgodnie z którym w sprawach uregulowanych ustawą stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa systemowa stanowi inaczej. Ustawa systemowa w pojedynczych przepisach odsyła również do prawa cywilnego. Jednak stosowanie regulacji cywilnoprawnych wymaga istnienia wyraźnego przepisu odsyłającego (Zieliński, 1989), wskazującego jednocześnie zakres stosowania regulacji prawa cywilnego. Przykładem takich regulacji odsyłających do poszczególnych instytucji prawa cywilnego jest m.in.: obliczanie i zasady zwrotu odsetek za opóźnienie w zwrocie nienależnie pobranych świadczeń (art. 84 ust. 1); obliczanie i zasady zwrotu odsetek od pobranej od płatnika przez ZUS opłaty dodatkowej (art. 24 ust. 1d pkt 2); w sprawach roszczeń z tytułu opłaty należnej za udzielenie przez ZUS informacji z konta ubezpieczonego i płatnika składek (art. 50 ust. 10 ac); konsekwencji zaprzestania przez dłużnika terminowej spłaty umowy o rozłożenie na raty kwot należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń (art. 84 ust. 8 c); zasad i wysokości odsetek należnych od ZUS od świadczeń nieustalonych i niewypłaconych przez ZUS (art. 85 ust. 1). Wszystkie przywołane przepisy ustawy systemowej, odsyłając do przepisów prawa cywilnego, wskazują każdorazowo zakres stosowania tych przepisów. Takiej regulacji szczególnej, odsyłającej do przepisów prawa cywilnego, nie ma w ogóle w art. 29 ustawy systemowej regulującym umowę o rozłożenie należności z tytułu składek na raty. Jedynym „łącznikiem” z prawem cywilnym jest użycie przez ustawodawcę zwrotu „umowa”, co *prima facie* nasuwa na myśl umowę prawa cywilnego.

W nauce prawa przyjmuje się, że administracja występuje jako strona stosunków cywilnoprawnych głównie w sprawach związanych z zarządzeniem majątkiem. Umowami cywilnoprawnymi w administracji będą zatem umowy dotyczące majątku, m.in. umowy o przeniesienie własności rzeczy, przeniesienie praw czy umowy o korzystanie z cudzej rzeczy (Stec, 2013). Natomiast jako umowy administracyjnoprawne (publicznoprawne) traktowane są umowy zawierane przez organy administracji publicznej, których przedmiotem jest wykonywanie lub powierzenie wykonania zadań publicznych (Stec, 2013). Podejmując działania w zakresie swojej właściwości organ administracji publicznej działa na podstawie przepisów, urzeczywistniając nakazy lub zakazy zawarte w tych przepisach. Zgodnie z zasadą praworządności, podstawę i zakres działania organu każdorazowo wyznacza przepis prawa, a nie wola tego organu. Istnienie norm udzielających kompetencji organom do stanowienia norm indywidualnych dla podmiotów poddanych kompetencji danego organu jest charakterystyczne dla „administratywistycznej metody normowania” (Ziemiński, 1983), będącej przeciwieństwem metody cywilistycznej. Przepis prawa stanowiący kompetencję administracyjną jest nieodzownym elementem istnienia każdego organu administracyjnego. Stanowi podstawę działań organu. Kompetencja administracyjna to „być albo nie być” organu administracyjnego (Zimmerman, 2013).

Inaczej jest na gruncie prawa cywilnego. Umowa prawa cywilnego opiera się bowiem na autonomii woli podmiotów prawa cywilnego. Koncepcja czynności prawnej, a co za tym idzie i oświadczenia woli, została stworzona w celu dania jednostce swobody w zakresie kształtowania własnych stosunków zobowiązaniowych (Jędrzejewska, 1992). Autonomia woli podmiotów prawa prywatnego realizuje się nie bezpośrednio, lecz poprzez odpowiednio ukształtowane normy prawne, w szczególności instytucję czynności prawnej (Radwański, 1992), czyli to normy prawne kodeksu cywilnego konstruujące czynność prawną udzielając podmiotom prawa cywilnego kompetencji (uprawnienia) do regulowania stosunków cywilnoprawnych (Radwański, 2008). Konsekwencją autonomii woli jest zasada swobody umów, wyrażona w art. 353<sup>1</sup> k.c., rozumiana jako model kompetencji generalnej przyznającej podmiotom prawa cywilnego kompetencję (uprawnienie) do kształtowania stosunków zobowiązaniowych, z jednoczesnym wskazaniem granic tej kompetencji (swobody). W przypadku zawierania przez podmioty prawa cywilnego umowy to głównie jej postanowienia mają wpływ na ukształtowany między nimi stosunek zobowiązaniowy. Zgodnie z art. 56 k.c. na kształt tego stosunku cywilnoprawnego mają również wpływ przepisy ustawy, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje, jednak priorytetowe znaczenie przypisuje się zgodnym oświadczeniom woli stron tej czynności prawnej.

W doktrynie prawa cywilnego nie budzi wątpliwości pogląd, że swoboda kształtowania treści i celu umowy dotyczy wyłącznie umów obligacyjnych (zobowiązaniowych). Zasada swobody kształtowania treści i celu stosunku prawnego ma natomiast ograniczone zastosowanie do stosunków umownych mających co prawda charakter prywatnoprawny, lecz leżących poza regulacjami prawa zobowiązań. Cho-

dzi mianowicie o umowne stosunki prawnorzeczowe, rodzinne czy spadkowe (Machnikowski, 2005). Jeżeli zatem ustawodawca mówi o swobodzie kształtowania treści stosunku zobowiązaniowego, to daje do zrozumienia, że swobody takiej nie ma w zakresie kształtowania przesłanek zaistnienia umowy (Trzaskowski, 2005). Nie można zasady swobody umów „rozciągnąć” na inne przesłanki warunkujące zaistnienie umowy prawa cywilnego czy kształtujące reguły konstrukcyjne leżące u podstaw ważnego dokonania czynności prawnej (Trzaskowski, 2005), czyli m.in. posiadanie podmiotowości prawnej, posiadanie zdolności do czynności prawnej. Te reguły mają charakter bezwzględnie obowiązujący w tym znaczeniu, że ich zaistnienie warunkuje dopiero możliwość dokonania czynności prawnej polegającej na zawarciu umowy cywilnoprawnej.

Analizując stronę podmiotową i przedmiotową umowy o rozłożenie należności na raty zawieranej przez ZUS z płatnikiem, można mieć wątpliwości dotyczące zaistnienia reguł konstrukcyjnych i przesłanek warunkujących zaistnienie umowy prawa cywilnego. ZUS posiada co prawda podmiotowość prawną, co wynika wprost z art. 66 ust. 1 ustawy systemowej. Posiadając status państwowej osoby prawnej może występować na gruncie prawa cywilnego dokonując czynności prawnych i składając oświadczenia woli. Zakład występuje wówczas w funkcji *dominium*, a podstawą jego działań jest oświadczenie woli, będące kluczowym elementem każdej czynności prawnej. Czynności prawne Zakładu są dokonywane na podstawie przepisów prawa cywilnego, choć z uwagi na istnienie szeregu norm bezwzględnie obowiązujących (dotyczących m.in. zawierania umów w trybie zamówień publicznych, czy wynikających z ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym) swoboda w dokonywaniu tych czynności (umów) jest znacznie ograniczona. Niemniej jednak podobnie jak pozostałe podmioty prawa cywilnego, podstaw prawnych działań Zakładu w sferze *dominium* należy upatrywać w przepisach prawa cywilnego, opartych na modelu kompetencji generalnej do dokonywania czynności prawnych.

Inaczej jest w przypadku wykonywania przez Zakład zadań z zakresu działalności publicznoprawnej. Tu podstawą działań Zakładu jest przepis prawa — norma kompetencyjna w rozumieniu administracyjnym. Wydając rozstrzygnięcie w indywidualnej sprawie płatnika składek, organ administracji publicznej dokonuje aktu stosowania prawa i zgodnie z zasadą praworządności jest zobowiązany działać na podstawie i w granicach przepisu prawa. Akt stosowania prawa jest działaniem organu związanym ze sferą działań *imperium*. Podstawą działania jest przepis prawa — kompetencja administracyjna, a nie autonomia woli prawa cywilnego. Pozycja prawna organu wykonującego zadania publicznoprawne nie może być porównywana do pozycji podmiotu prawa cywilnego, gdyż organ stosuje prawo, bo do tego został powołany i to jest jego obowiązkiem, nigdy zaś uprawnieniem na wzór prawa cywilnego (Boć, 2008). Jako swoistego rodzaju normą kolizyjną, umożliwiającą rozdzielenie prywatnoprawnych i publicznych działań organu, jest wskazywany art. 1 pkt 1 k.p.a. definiujący pojęcie sprawy administracyjnej jako indywidualnej sprawy z zakresu administracji publicznej należącej do właściwości tego

organu. Na podstawie tej normy można rozstrzygnąć, czy znajdują zastosowanie przepisy prawa publicznego czy też prywatnego (Szczepaniak, 2015; Dolnicki, 2001).

Analizując natomiast przedmiot umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek należy podkreślić, że nie powoduje ona powstania, zmiany lub ustania stosunku o charakterze zobowiązaniowym i cywilnoprawnym. Jej przedmiotem są należności o charakterze publicznoprawnym — należności z tytułu składek. Stosunek prawny istniejący między Zakładem a płatnikiem składek wynika wprost z przepisów prawa ubezpieczeń społecznych. Umowa zawierana z płatnikiem nie powoduje powstania dodatkowego zobowiązania o cywilnym charakterze (obok istniejącego zobowiązania z tytułu składek), chociaż w doktrynie prawa cywilnego jako jedno ze źródeł zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym wskazuje się akty administracyjne. Przyjęcie jednak, że umowa (nie przepis prawa) stanowi źródło zmodyfikowanego zobowiązania do zapłaty odroczonej składek, przeczyłoby ich publicznoprawnemu charakterowi. Nie tylko nałożenie obowiązku zapłaty składek, ale również modyfikacja obowiązku wymaga wyłączności ustawowej, gdyż mamy do czynienia z tzw. reżimem ustawy daninowej, o którym mowa w art. 217 Konstytucji RP (zob. wyrok TK z 15 lipca 2013 r., K 7/12). Podstawą obowiązku zapłaty składek jest zawsze przepis prawa, zaś płatnik wykonując umowę o rozłożenie należności z tytułu składek na raty nie realizuje obowiązku na rzecz ZUS jako strony umowy, ale wykonuje swoje obowiązki publicznoprawne działając pod kontrolą ZUS. Umowa nie jest zatem źródłem zobowiązania istniejącego między Zakładem a płatnikiem składek dotyczącego składek na ubezpieczenia społeczne, gdyż wskazana czynność, jeżeli uznamy ją za umowę prawa cywilnego, nie może wyłączać stosowania przepisów bezwzględnie obowiązujących. Stosunek o charakterze publicznoprawnym istniejący między ZUS a płatnikiem ulega modyfikacji, lecz źródeł tego stosunku nie można upatrywać w zgodnym oświadczeniu woli płatnika i Zakładu (samozobowiązanie się stron umowy cywilnoprawnej), lecz w przepisie prawa proceduralnego. To norma kompetencyjna zawarta w art. 29 ust. 1 ustawy systemowej upoważniła i zobowiązała ZUS do wydania rozstrzygnięcia w indywidualnej sprawie płatnika składek. Prawną formą działania ZUS jest akt dwustronny nazwany umową.

Zastrzeżenia budzi również uwaga Sądu Najwyższego o tym że „płatnik nie ma roszczenia o zawarcie układu ratalnego, czyli umowy. Jeżeli jednak strony zawrą układ ratalny (umowę), to znaczenie ma efekt, czyli wykonanie umówionego zobowiązania”. Pomijając nietrafny, jak się wydaje, zwrot o istnieniu „roszczenia” wobec ZUS, należy wskazać, że na gruncie prawa administracyjnego kompetencja (upoważnienie) organu do działania jest każdorazowo połączona z nakazem czynienia z tej kompetencji użytku, podczas gdy kompetencja przyznawana podmiotom prywatnym do dokonania określonych czynności prawnych zazwyczaj łączy się z wolnością i fakultatywnością czynienia z tej kompetencji użytku (Ziemiński, 1969). Po złożeniu przez płatnika wniosku o wszczęcie postępowania Zakład nie może pozostać bezczynny. Wnioskodawca posiada skuteczne uprawnienie, przewidziane w przepisach proceduralnych, w przypadku

bezczyrności organu. Po złożeniu wniosku przez płatnika składek ZUS musi wszczęte wnioskiem strony postępowanie zakończyć zawarciem umowy albo wydaniem decyzji o odmowie jej zawarcia, od której płatnikowi służy odwołanie do sądu. Ta okoliczność również przemawia za administracyjnoprawnym charakterem działań Zakładu.

Konkludując, uważam, że brak jest argumentów normatywnych umożliwiających kwalifikację umowy o rozłożenie należności z tytułu składek na raty jako umowy cywilnoprawnej. Umowa nie jest czynnością prawną prawa cywilnego, rozumianą jako zgodne oświadczenie woli jej stron, bazującą na ogólnej kompetencji podmiotów do kształtowania istniejących pomiędzy nimi relacji. Przyjęcie takiej kwalifikacji umowy jest o tyle niebezpieczne, że „otwiera” możliwość stosowania przepisów prawa cywilnego do stosun-

ków prawnych ubezpieczenia społecznego. Umożliwiłoby to z kolei miarkowanie winy przy ocenie wykonania zobowiązania czy stosowanie konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego przy zastosowaniu zasad współzycia społecznego, co na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych jest uznawane za niedopuszczalne. Umowę o rozłożenie należności z tytułu składek na raty należy postrzegać jako swoistą czynność proceduralną, która na mocy art. 29 ust 1 ustawy systemowej modyfikuje treść zobowiązania płatnika. Jednak to nie w umowie należy upatrywać źródła zmiany stosunku ubezpieczenia społecznego, lecz w upoważnieniu szczególnym zawartym w przepisach prawa, gdyż w zakresie swoich działań publicznoprawnych Zakład może i musi podejmować ważne czynności wyłącznie w oparciu o normę kompetencyjną będącą podstawą prawną jego działań.

## Przypisy/Notes

<sup>1</sup> A także w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawie z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa i innych.

## Bibliografia/References

- Boć, J. (2008). O umowie administracyjnoprawnej W: J. Boć i L. Dziewięcka-Bokun (red.), *Umowy w administracji*. Kolonia Limited.
- Dobrowolski, P. (2017). Kilka uwag na temat układów ratalnych zawieranych z ZUS. *Monitor Prawa Pracy*, (12).
- Dolnicki, B. (2001). Umowa publicznoprawna w prawie niemieckim. *Państwo i Prawo*, (3).
- Jędrzejewska, A. (1992). *Koncepcja oświadczenia woli w prawie cywilnym*. Warszawa.
- Machnikowski, P. (2005). *Swoboda umów według art. 353<sup>1</sup> KC*. Legalis.
- Radwański, Z. (1992). *Wykładnia oświadczeń woli składanych indywidualnym adresatom*. Wrocław.
- Radwański, Z. (2008). W: Z. Radwański (red.), *System prawa prywatnego. Prawo cywilne — część ogólna, t. 2*. Warszawa.
- Stec, P. (2013). *Umowy w administracji. Studium cywilnoprawne*. Warszawa.
- Szczepaniak, R. (2015). Rozróżnienie prawa prywatnego i publicznego na przykładzie umów obligacyjnych jako form działania administracji. W: A. Olejniczak, J. Haberko, A. Pyrzyńska i D. Sokołowska (red.), *Współczesne problemy prawa zobowiązań*. Warszawa.
- Szyjewska-Bagińska, J. (2018). Umowa o rozłożenie należności z tytułu składek na raty — pozycja prawna dłużnika (płatnika składek). *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, (10).
- Wantoch-Rekowski, J. (2015). W: J. Wantoch-Rekowski (red.), *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*. Warszawa.
- Trzaskowski, R. (2005). *Granice swobody kształtowania treści i celu umów obligacyjnych, art. 353<sup>1</sup> k.c.* Kraków.
- Zieliński, T. (1983). Swobodne „poszukiwanie prawa” w systemie ubezpieczeń społecznych. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin Polonia, Sectio G, XXX*.
- Zieliński, T. (1989). Stosowanie przepisów i pojęć prawa cywilnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. *Studia Cywilistyczne, XXXV*.
- Ziemiński, Z. (1969). Kompetencja i norma kompetencyjna. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, (4).
- Ziemiński, Z. (1983). *Szkice z metodologii szczegółowych nauk prawnych*. Warszawa-Poznań.
- Zimmermann, J. (2013). *Aksjomaty prawa administracyjnego*. Warszawa.

**Dr Joanna Szyjewska-Bagińska**, od roku 2017 adiunkt w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Szczecinie, w latach 2002–2017 asystent/adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Od 2002 r. radca prawny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie. Wykładowca i członek komisji egzaminacyjnej przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Szczecinie. Autorka artykułów naukowych z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz prawa autorskiego. Członek zarządu Zachodniopomorskiego Oddziału Polskiego Stowarzyszenia Ubezpieczenia Społecznego.

**Dr Joanna Szyjewska-Bagińska**, since 2017 is an Assistant Professor Public Administration College in Szczecin. Between 2002–2017 she worked at University of Szczecin, Law and Administration Faculty. Since 2002 has been working as an attorney-at-law at Social Insurance Institution (ZUS), Branch in Szczecin. She is a lecturer at Intellectual Property Law at Szczecin Bar Association of Attorneys-at-Law and also a member of the Social Insurance Law Examination Committee. She is the author of articles and papers in the field of Social Insurance Law and Intellectual Property Law. Board member of West Pomeranian Polish Society of Social Insurance.